

Role of Public and Academic Libraries in Promoting and Dissemination of Entrepreneurship Services: Systematic Review

R. Kazemi¹
L. Seifi²

Received: 16, Feb. 2019

Accepted: 16, Apr. 2019

doi: 10.30484/nastinfo.2019.2324

Abstract

Purpose: The entrepreneurship in public and academic libraries could provide new opportunities for librarians to take advantage of it for the development and overall extension. The purpose of this research is a systematic review of entrepreneurship researches in order to identify the role of public and academic libraries in promoting and dissemination of entrepreneurship services.

Methodology: The method is a systematic review. So that related researches at 10 national and international databases during the period of 1987 to 2018 searched. 248 researches were retrieved which after the control and review of studies, 63 most relevant ones were used for this research.

Findings: The findings showed that national studies were used quantities approach(31/74) and international research were used qualitative approach(68/22). The findings of research also revealed that “developing services and products”, “Entrepreneurship education”, “Networking and support the needs of entrepreneurs”, “Outreach of campus services for users”, “Start- up institution and business enterprises”, “Setting up business enterprises”, “Fundraising and Budget”, “Creating an Entrepreneurial Culture using Innovation and Creativity” were most important factor in dissemination and promoting of entrepreneurship services in libraries.

Conclusion: Generally, systematic review of the status of researches done in the field of entrepreneurship in libraries showed that, this area requires more research in libraries. So that the final product of these studies can be improve service quality in libraries and, consequently libraries would be profit commercial and economic benefits.

Keywords: Entrepreneurship services, Dissemination, Academic libraries, Public libraries, Systematic review

¹ Master of Knowledge and Information Science, University of Birjand, raziye.kazemi@gmail.com

² Assistant Professor, Knowledge and Information Science, University of Birjand, (Corresponding author), leili.seifi@birjand.ac.ir

نقش کتابخانه‌های عمومی و دانشگاهی در ترویج و اشاعه خدمات کارآفرینی: مرور نظام‌مند

راضیه کاظمی¹

لیلی سیفی²

چکیده

هدف: کارآفرینی در کتابخانه‌های عمومی و دانشگاهی می‌تواند فرصت‌های جدیدی را برای کتابداران فراهم کند تا از مزایای ناشی از آن برای توسعه خدمات و رشد همه‌جانبه کتابخانه‌ها بهره‌مند شوند. هدف از این پژوهش، مروری نظام‌مند بر پژوهش‌های کارآفرینی به‌منظور شناسایی نقش کتابخانه‌های عمومی و دانشگاهی در ترویج و اشاعه خدمات کارآفرینی و پی‌بردن به خلأ پژوهشی موجود برای انجام پژوهش‌های آتی است. **روش:** روش پژوهش مرور نظام‌مند است. بدین منظور، پژوهش‌های مرتبط در ۱۰ پایگاه ملی و بین‌المللی در بازه زمانی ۱۹۸۷ تا ۲۰۱۸ جستجو و شناسایی شد. تعداد ۶۳ مورد از مرتبط‌ترین آنها برای پژوهش حاضر استفاده شد. **یافته‌ها:** پژوهش‌های ملی بررسی‌شده در این مرور نظام‌مند با رویکرد کمی (۳۱/۷۴) با استفاده از پرسشنامه و پژوهش‌های بین‌المللی با رویکرد کیفی (۵۰/۷۹) و ترکیبی (۱۷/۴۳) با استفاده از مصاحبه و نظرسنجی انجام شده است. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که کتابخانه‌ها در تقویت و توسعه خدمات و محصولات، آموزش کارآفرینی، شبکه‌سازی و حمایت از نیازهای کارآفرینان، راه‌اندازی بنگاه‌های کسب‌وکار، جذب سرمایه و بودجه و ایجاد فرهنگ کارآفرینی با استفاده از نوآوری و خلاقیت به ترویج و اشاعه خدمات کارآفرینی پرداختند. **نتیجه‌گیری:** مطالعه نظام‌مند پژوهش‌های انجام‌شده در زمینه کارآفرینی نشان می‌دهد این حوزه نیازمند انجام پژوهش‌های کاربردی بیشتر در کتابخانه‌هاست؛ به‌طوری‌که محصول نهایی این پژوهش‌ها می‌تواند ارتقای کیفی خدمات ارزش‌آفرینی و به‌تبع آن کسب سود و منافع تجاری و اقتصادی را در کتابخانه‌ها دربرداشته باشد.

کلیدواژه‌ها: خدمات کارآفرینی، اشاعه، کتابخانه‌های دانشگاهی، کتابخانه‌های عمومی، مرور نظام‌مند

پروژه‌های علمی و مطالعات علمی
پرتال جامع علوم انسانی

¹ کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه بیرجند raziye.kazemi@gmail.com

² استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه بیرجند (نویسنده مسئول) leili.seifi@birjand.ac.ir

در چند دهه گذشته تحول فناوری باعث تغییرات درخور توجهی در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی شده است. رونق فناوری اطلاعات و به‌دنبال آن تغییر در انتظارات مشتریان، از طرفی کتابداران را ملزم به تغییر و ارزیابی روش‌های ارائه خدمات سنتی در کتابخانه‌ها کرده است و از سوی دیگر، کتابخانه‌ها با تغییرات ناشی از رکود اقتصادی دچار کاهش بودجه و امکانات شده‌اند. در این شرایط کتابداران باید میان ارائه خدمات سنتی و ارائه خدمات جدید تعادل برقرار کنند (زوارقی، 1391؛ اسمیت¹، 2018). رویارویی با این شرایط، ضرورت توجه کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی را به مقوله کارآفرینی² تشدید کرده است. کارآفرینی در کتابخانه‌ها می‌تواند فرصت‌های جدیدی را برای کتابداران فراهم کند تا از مزایای ناشی از آن برای پیشرفت و توسعه همه‌جانبه بهره‌مند شوند. مدیران کتابخانه‌ها نیز برای همگام‌شدن با تحول فناوری راهی جز ارائه خدمات و ایده‌های جدید ندارند (هوارد، زویکی، و مارگارت³، 2018). صرف‌نظر از هر نوع کتابخانه‌ای، مدیران باید مانند بخش‌های تجاری دیگر با راهبردهای عملی، رویکردهای خلاقانه‌ای برای ایجاد و هدایت این تغییرات داشته باشند. با توجه به افزایش نگاه اقتصادی به اطلاعات، کتابخانه‌ها هم باید به‌عنوان واحد تجاری مدیریت شوند. با این تفکر می‌توان امیدوار بود کتابخانه‌ها با فاصله‌گرفتن از حفظ روش‌های سنتی و بازنگری در روش‌های ارائه خدمات، گام مؤثری در راستای بهبود جایگاه خود بردارند (علنی و یوزبگو⁴، 2013). استفاده از روش‌ها و رویکردهای کارآفرینی رسیدن به این هدف را میسر می‌کند. رشد و توسعه اقتصادی کشورها به‌میزان درخور توجهی از رشد و توسعه آموزشی تأثیر می‌پذیرد. کتابخانه‌ها به‌عنوان مرکز علم و دانش از مهم‌ترین نهادهایی هستند که می‌توانند با ارائه منابع و خدمات به افراد جویای حرفه و شغل در ایجاد، توسعه و بهبود مسائل اقتصادی ارائه خدمت کنند. سیر تکامل فعالان اقتصادی و کارآفرینان نشان می‌دهد مفهوم کارآفرینی ابتدا در پژوهش‌های مدیریتی تبلور یافته و نیز به‌عنوان عامل ایجاد ثروت و ارزش اقتصادی شناخته شده است؛ اما از آنجایی که شکوفایی نظام اقتصادی نیاز به اطلاعات روزآمد درباره بازارهای ملی و فراملی و به‌کارگیری اصول اقتصادی و... دارد، بازتاب این مفهوم در پژوهش‌ها و متون کتابخانه‌ای نیز انعکاس یافته و از سوی دیگر، کتابداران را ملزم به استفاده از رویکردهای نوین و خلاق در کتابخانه‌ها برای حفظ بقا کرده است (عطائی‌ظاهر، تجعفری، صنعت‌جو، و شریف، زودآیند). به همین منظور، سابقه ایده اولیه درباره مفهوم کارآفرینی در کتابخانه‌ها به دهه 1980 برمی‌گردد (شودر⁵، 1987)؛ اما استفاده از چهارچوب و مفهوم کارآفرینی بعد از سال 1987 به‌طور گسترده‌تر در پژوهش‌های کتابخانه‌ای استفاده شد (وایت⁶، 1987؛ ماسون¹، 1989؛ چاد²، 2014؛ فالکنر³، 2018).

¹ Smith

² Entrepreneurship

³ Howard, Zwicky, & Margaret

⁴ Elonye & Uzuegbu

⁵ Schauder

⁶ White

کارآفرینی که به مفهوم کشف و بهره‌برداری از فرصت‌ها به‌منظور ارزش‌آفرینی در حوزه‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی جامعه است، پایه و اساس توسعه همه‌جانبه است. از دلایل مهم برای ضرورت توجه به مقوله کارآفرینی تولید ثروت، توسعه فناوری و اشتغال مولد است که در دهه‌های اخیر نیز کارآفرینی به‌عنوان راهکاری برای اشتغال‌زایی مطرح شده است و این موضوع با توجه به ماهیت خدماتی کتابخانه‌ها برای ارائه و ترویج خدمات کارآفرینی توجه شده است. بنابراین، توجه به کارآفرینی و تشویق و تربیت افرادی که توانایی‌ها و مهارت‌های لازم را برای راه‌اندازی یک کسب‌وکار مناسب دارند، می‌تواند توسط سازمان‌های دانایی‌محور مثل کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعاتی به‌عنوان مراکز گردآوری و اشاعه اطلاعات دنبال شود. کتابخانه‌ها به‌عنوان مؤسسات خدماتی که در دسترس همگان است، نقش مهمی در جمع‌آوری، سازمان‌دهی، بهره‌برداری از اطلاعات، و همچنین دسترسی به منابع اطلاعاتی برعهده دارند (سان‌چز-مارتی⁴، 2018). بر این اساس، کتابداران باید با استفاده از راهبردها و مهارت‌های نوین برای دگرگونی و بقا در دنیای اطلاعات بتوانند خدمات کارآفرینی را ترویج و اشاعه کنند. کتابخانه‌ها می‌توانند در قالب انواع خدمات اطلاعاتی، آموزشی، مشاوره‌ای و... با کارآفرینی و انجام آن ارتباط داشته باشند.

مرور مبانی نظری و مطالعات انجام‌شده حاکی از آن است که کتابخانه‌ها در ارائه خدمات کارآفرینی نقش و اهمیت بسزایی دارند؛ اما پژوهشی یافت نشد که وضعیت این پژوهش‌ها را بررسی کرده باشد و تصویری از خدمات ارائه‌شده کارآفرینی در کتابخانه‌ها را مشخص کند. از این‌رو، مروری نظام‌مند از وضعیت و تحلیل این پژوهش‌ها، برای ارائه زمینه‌ها و ترویج خدمات کارآفرینی در کتابخانه‌ها ضروری به‌نظر می‌رسد؛ بنابراین از پژوهشگران حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی انتظار می‌رود تا با بهره‌گیری از روش‌شناسی‌ها و چهارچوب‌های علمی در مسیر توسعه دانش در این حوزه گام بردارند. از آنجایی که به کارآفرینی در کتابخانه‌ها نیز توجه شده است باید به‌شکلی نظام‌مند پژوهش‌های این حوزه را در کتابخانه‌ها بررسی کرد تا درک درستی از دستاوردهای پژوهش‌ها در کتابخانه و همچنین نیازهای پژوهشی آینده به‌دست آید. مرور نظام‌مند پژوهش‌های کارآفرینی در کتابخانه‌ها، وضعیت پژوهش‌های کارآفرینی را از نظر زمینه‌ها و مقوله‌های کلیدی در راستای انجام کارآفرینی در کتابخانه‌ها بررسی می‌کند. از این‌رو، پژوهش حاضر بر آن است تا با انجام مروری نظام‌مند وضعیت پژوهش‌های انجام‌شده، انواع خدمات مهم ارائه‌شده توسط کتابخانه‌ها را شناسایی و همچنین خلأ موجود و نیازهای پژوهشی برای انجام پژوهش‌های آتی را در این حوزه مشخص کند. بنابراین درصدد پاسخ‌گویی به پرسش‌های زیر است:

- مهم‌ترین مقوله یا زمینه‌هایی که به ارائه و ترویج خدمات کارآفرینی در کتابخانه‌های دانشگاهی و عمومی منجر می‌شود چیست؟

¹ Mason

² Chad

³ Faulkner

⁴ Sanchez-Marti

- موانع و چالش‌های انجام کارآفرینی و خدمات مربوط به آن در کتابخانه‌های دانشگاهی و عمومی چیست؟

- با توجه به پژوهش‌های انجام‌شده در کتابخانه دانشگاهی و عمومی، خلأ پژوهشی برای انجام پژوهش‌های آتی کدامند؟

روش‌شناسی

تعداد درخور ملاحظه‌ای از روش‌های استفاده‌شده در پژوهش‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی، بهره‌گیری از مرور نظام‌مند کمی بوده است (اولا و امین¹، 2018). این در حالی است که در پژوهش‌های ملی، تعداد اندکی مرور نظام‌مند انجام شده است. هرچند در سال‌های اخیر، شاهد انجام برخی پژوهش‌های ملی با این روش هستیم. روش پژوهش حاضر مرور نظام‌مند است که برای تدوین مراحل مرور نظام‌مند کمی از سیاهه ارائه‌شده در پژوهش (ژو، کانگ، و سانگ²، 2015) براساس گام‌های زیر استفاده شده است:

گام اول: شناسایی نیاز به مرور پژوهش‌ها

یکی از هدف‌های این گام، پی‌بردن به اهمیت مرور نظام‌مند به‌طور کلی و شناسایی خلأ آن در زبان فارسی است. با بررسی متون و پژوهش‌های انجام‌شده در این گام مشخص شد اگر کتابخانه‌ها قصد دارند در فضای متغیر امروزی فقط به بقا فکر نکنند، باید راهبردهای مبتنی بر تفکر خلاق را برگزینند. در این میان، کتابخانه‌ها باید با بهره‌مندی از کارآفرینی و تمرکز بر خواسته‌ها و نیازهای کاربران، در این راه قدم بردارند (صابری، 1396). از این‌رو، با توجه به پژوهش‌های انجام‌شده، مروری نظام‌مند از وضعیت این پژوهش‌ها و تحلیل پژوهش‌های حوزه کارآفرینی، برای ارائه و استفاده در کتابخانه‌ها و همچنین شناسایی خلأ و ضعف پژوهشی در این زمینه ضروری به نظر می‌رسد.

گام دوم: شناسایی پایگاه‌های اطلاعاتی مرتبط

در راستای پاسخ‌گویی به پرسش‌های اساسی پژوهش، با استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی فارسی (سیویلیکا، مگیران، نورمگز، و سید) و انگلیسی (گوگل اسکالر، ساینس دایرکت، امرالد، لیستا، تیلور اند فرنسیس، و اسکوپوس) مارس 1987 به‌عنوان مبدأ جستجو و دسامبر 2018 به‌عنوان انتهای محدوده زمانی برای منابع خارجی در نظر گرفته شده است و برای منابع داخلی نیز زمستان 1388 به‌عنوان مبدأ و زمستان 1397 به‌عنوان آخرین زمان انتشار پژوهش‌ها مدنظر قرار گرفت.

¹ Ullah & Ameen

² Xu, Kang, & Song

گام سوم: جست‌وجو و بازیابی منابع مرتبط

برای بازیابی با استفاده از منابع پژوهشی مرتبط، اقدام به جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی کتاب‌شناختی شد. جستجوها با استفاده از عملگرهای بولی¹ انجام شده است.

گام چهارم: مرور نظام‌مند پیشینه‌ها

در پژوهش‌های انجام‌شده پیشین کارآفرینی، از اصطلاح‌های مختلفی برای کارآفرینی در کتابخانه‌ها استفاده شده است. از جمله این اصطلاح‌ها می‌توان به ارزش‌آفرینی²، درآمدزایی³، «توسعه شغلی یا کسب‌وکار»⁴ و «شرکت‌های نوپا»⁵ اشاره کرد. شرط شناسایی و انتخاب پژوهش‌های مرتبط به شرط وجود یکی از این واژه‌ها در عنوان، چکیده، کلیدواژه‌ها، و نتیجه‌گیری بود. در نهایت، 63 پژوهش مرتبط در راستای کارآفرینی در کتابخانه‌ها شناسایی و مطالعه شد.

جدول 1. راهبردهای جستجو

کلیدواژه‌های انگلیسی	کلیدواژه‌های فارسی
Entrepreneurship OR Enterprise Entrepreneurship OR Entrepreneurship culture OR Value creation OR Job creation and job development OR Business OR Income generation OR Businesses OR Start-up	کارآفرینی یا کارآفرینی سازمانی یا فرهنگ کارآفرینی یا ارزش‌آفرینی یا اشتغال‌زایی و توسعه شغلی یا کسب‌وکار یا درآمدزایی یا کسب‌وکارهای تجاری یا شرکت‌های نوپا
And «Libraries» And «Public library» And «Academic library» And «Library and Information Science»	و «کتابخانه‌ها» و «کتابخانه عمومی» و «کتابخانه دانشگاهی» و «کتابداری و علم اطلاع‌رسانی»

جدول 2. پژوهش‌های بررسی‌شده مرور نظام‌مند

ردیف	پژوهش‌های لاتین	پژوهش‌های فارسی
۱	فالکتر (۲۰۱۸)	اباذری و باب‌الحوائجی، ۱۳۹۷
۲	هوارد و همکاران (۲۰۱۸)	کاظمی، سیفی، و عسگری (۱۳۹۷)
۳	اسمیت (۲۰۱۸)	فلاح کردآبادی (۱۳۹۶)
۴	توان و فیگوریدو ^۱ (۲۰۱۸)	صابری (۱۳۹۶)
۵	اوجولا و ایکگون ^۲ (۲۰۱۸)	اباذری، باب‌الحوائجی، و نوشین‌فرد (۱۳۹۵)
۶	سان‌چز-مارتی (۲۰۱۸)	حیدری، خادمی‌زاده، و سقائی‌طلب (۱۳۹۴)
۷	کریستو، بت، مکگی، و ولفیش ^۳ (۲۰۱۷)	اسدنیاء، موحدیان، و سقائی‌طلب (۱۳۹۴)
۸	واپنر ^۴ (۲۰۱۶)	ابراهیمی، زارع، و جوکار (۱۳۹۴)

² Boolean

² Value creation

³ Income generation

⁴ job development OR Business

⁵ Start-up

⁶ Toane & Figueiredo

⁷ Awujoola & Ikegune

⁸ Christe, Bhatt, McGee, & Wolfish

⁹ Wapner

ردیف	پژوهش‌های لاتین	پژوهش‌های فارسی
۹	کاوورا و آندرسون ^۱ (۲۰۱۶)	جلائی فر و پوراحمد (۱۳۹۴)
۱۰	آگارد و آرگولو ^۲ (۲۰۱۵)	اباذری، باب‌الحوائجی، نوشین فرد، و اباذری (۱۳۹۳)
۱۱	فرانکس و جونز ^۳ (۲۰۱۵)	صابری، باب‌الحوائجی، حریری، و محمداسماعیل (۱۳۹۳)
۱۲	گریفیس ^۴ (۲۰۱۵)	قاسمی، فرج‌پهلوی، عصاره، و ارشدی (۱۳۹۷)
۱۳	مک‌دونالد و ون‌دواین‌کرکان ^۵ (۲۰۱۵)	خواجه علی جهاننیتی و ریگی (۱۳۹۲)
۱۴	مک‌دونالد ^۶ (۲۰۱۵)	باب‌الحوائجی و زمانی‌راد (۱۳۹۲)
۱۵	پان ^۷ (۲۰۱۵)	صفوی و مرادی (۱۳۹۲)
۱۶	هاپن‌فیلد و ملافی ^۸ (۲۰۱۵)	رسولی آزاد و احمدی (۱۳۹۲)
۱۷	آنکلا و کابانیلا ^۹ (۲۰۱۴)	منصوری‌نژاد، نقشینه، و احمدپور داریانی (۱۳۹۱)
۱۸	گبویگا و کلاوله ^{۱۰} (۲۰۱۴)	محمدی و مرجانی (۱۳۹۳)
۱۹	مهد ژاوی و تِنکیو ایزار ^{۱۱} (۲۰۱۶)	طبرسا، احمدی‌زاد، و اسمعیلی گیوی (۱۳۹۱)
۲۰	آندروود ^{۱۲} (۲۰۰۹)	عربیون، دهقان نجم‌آبادی، رضازاده، زرنگاریان، و ساعدی تپه رشت (۱۳۹۰)
۲۱	ژانشیو ^{۱۳} (۲۰۱۴)	میرزاصفی، رجایی‌پور، و جمشیدیان (۱۳۹۰)
۲۲	پریده ^{۱۴} (۲۰۱۴)	طبرسا، محبوب، و اسمعیلی گیوی (۱۳۸۹)
۲۳	فلدمن ^{۱۵} (۲۰۱۴)	
۲۴	جاسیک ^{۱۶} (۲۰۱۳)	
۲۵	هاپن‌فیلد، ویکاف، هِنسون، مایوت، و کرکوود ^{۱۷} (۲۰۱۳)	
۲۶	علنی و یوزبگو (۲۰۱۳)	
۲۷	یوگو و ایزانی ^{۱۸} (۲۰۱۲)	
۲۸	تیلور ^{۱۹} (۲۰۱۲)	
۲۹	لئونارد و کلمنتون ^{۲۰} (۲۰۱۲)	
۳۰	مک‌یوان ^{۲۱} (۲۰۱۰)	
۳۱	کرکوود و ایوانز ^{۲۲} (۲۰۱۲)	
۳۲	اسکانلون و کرامپتون ^{۲۳} (۲۰۱۱)	
۳۳	لویت، هامیلتون-پنل، و فیلس ^{۲۴} (۲۰۱۰)	
۳۴	مک‌دونالد (۲۰۱۰)	
۳۵	دانجال ^{۲۵} (۲۰۰۹)	
۳۶	نیجبور ^{۲۶} (۲۰۰۶)	
۳۷	بست ^{۲۷} (۲۰۰۱)	

¹ Kavoura & Andersson

² Aagaard & Arguello

³ Franks & Johns

⁴ Griffis

⁵ MacDonald & vanDuinkerken

⁶ MacDonald

⁷ Pun

⁸ Hoppenfeld & Malafi

⁹ Angela & Cabanilla

¹⁰ Gboyega & Kolawole

¹¹ Mohd Jawi & Tengku Izhar

¹² Underwood

¹³ Zhanxiu

¹⁴ Preddie

¹⁵ Feldmann

¹⁶ Jusic

¹⁷ Hoppenfeld, Wyckoff, Henson, Mayotte, & Kirkwood

¹⁸ Ugwu & Ezeani

¹⁹ Taylor

²⁰ Leonard & Clementson

²¹ Mckeown

²² Kirkwood & Evans

²³ Scanlon & Crumpton

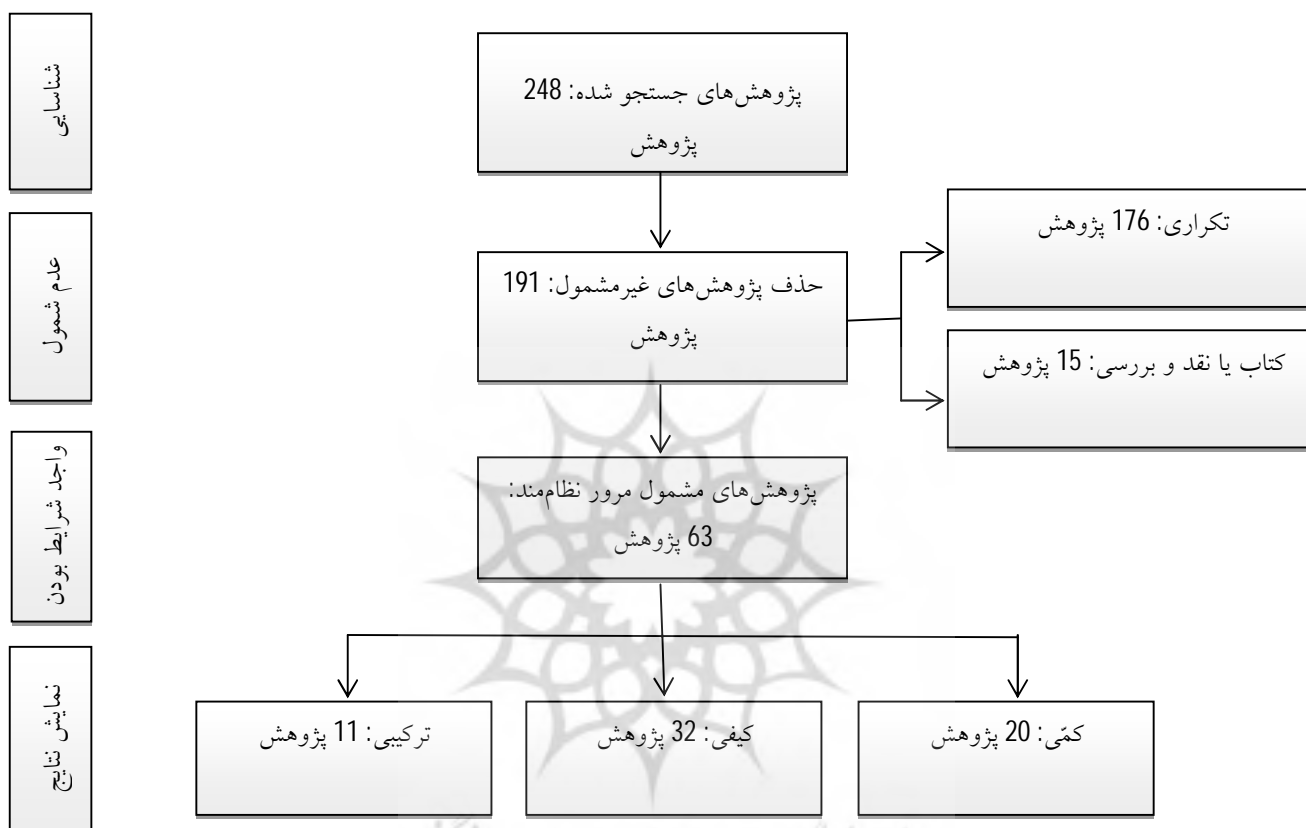
²⁴ Leavitt, Hamilton, & Fails

²⁵ Dhanjal

²⁶ Nijbor

ردیف	پژوهش‌های لاتین	پژوهش‌های فارسی
۳۸	کلای و بنگز ^۲ (۲۰۰۰)	
۳۹	شودر (۱۹۸۷)	

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد ۲۳ پژوهش در سطح ملی و ۴۰ پژوهش در سطح بین‌المللی یافت شده است. در مجموع، ۶۳ پژوهش در این مرور نظام‌مند بررسی شده است.

شکل ۱. مراحل گزینش پژوهش‌ها (برگرفته از موهر و همکاران (گروه پریسما)^۳، ۲۰۰۹)

گام پنجم: معیارهای شمول و اعتبار سنجی

مقاله‌هایی که روش و نتایج پژوهشی داشتند، برای پژوهش حاضر استفاده شدند. پژوهش‌های نظری که به شکل کتاب یا فصلی از کتاب (به شکل نقد و بررسی و مطالعه کتابخانه‌ای) انجام شده بودند از این پژوهش حذف شدند. برای اعتبار مراحل پژوهش، از ۲ نفر متخصص به غیر از تیم پژوهش در خصوص شناسایی، جستجو، و بازیابی منابع مرتبط با موضوع کارآفرینی و همچنین معیارهای شمول این بررسی نظام‌مند مشورت گرفته شد و نکات پیشنهادی متخصصان اعمال شد. توضیح این مطلب ضروری است که مراحل

^۱ Best

^۲ Clay & Bangs

^۳ Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses (PRISMA)

^۴ Moher, Liberati, Tetzlaff, Altman (The PRISMA Group)

جستجو توسط تیم پژوهش به طور مجزا و بدون آگاهی از نتیجه انجام شد تا روایی آن قبل از بررسی توسط متخصصان نیز کنترل شود. همچنین فهرست منابع مقالات بازیابی شده نیز بررسی شد که منبع جدیدی در این گام به منابع اضافه نکرد. برای دسته‌بندی و استخراج مقوله‌ها نیز 20 درصد از منابع توسط متخصص دیگری استخراج و دسته‌بندی شد که هم‌راستا با نتیجه پژوهش حاضر بود.

یافته‌ها

• مقوله‌های خدمات کارآفرینی در کتابخانه‌ها

تقویت و توسعه خدمات و محصولات¹ در کتابخانه‌ها

کتابداران علاوه بر ارائه خدمات سنتی و فراهم‌آوری طیف وسیعی از منابع برای کاربران، می‌توانند در کتابخانه کارآفرینی و از نیازهای اطلاعاتی آنها پشتیبانی کنند. از آنجایی که اطلاعات یکی از نیازهای اساسی کارآفرینان است، کتابداران می‌توانند با فراهم‌آوردن نیازهای اطلاعاتی، نقش مؤثری در موفقیت کارآفرینان داشته باشند. به طور کلی، کتابخانه می‌تواند در قالب‌های گوناگون خدمات به کارآفرینی و توسعه آن کمک کند (سیدی، 1390). از جمله خدمات مشاوره درباره معرفی کارآفرینان و مشاوران کسب و کار محلی به افراد علاقه‌مند و جویا، ایجاد مراکز چاپ و نشر و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات و مشارکت دادن کاربران برای راه‌اندازی کافی‌نت و... است که فرصت‌های خودکفایی و کارآفرینی برای کاربران در کتابخانه را فراهم می‌آورد (اوجولا و ایکگون، 2018).

آموزش کارآفرینی² در کتابخانه‌ها

آموزش کارآفرینی در کتابخانه‌ها به معنای فراهم‌کردن امکانات آموزش و مهارت‌های لازم برای کاربران است. از آنجاکه کتابخانه‌ها، مراکز دانش‌محوری هستند می‌توانند با فراهم‌آوردن محیطی مناسب این قابلیت‌ها را در کاربران تقویت کنند. نقش حرفه‌مندان و متخصصان اطلاعاتی در امر آموزش کارآفرینی بسیار حیاتی است؛ در نتیجه کتابداران در تلاش مستمر برای آشنایی و کسب اطلاعات ضروری از فرایند کارآفرینی در کتابخانه‌ها هستند. آموزش کارآفرینی در کتابخانه‌ها نیازمند منابع و ابزارهایی است تا از طریق آن نیازهای اطلاعاتی کارآفرینان رفع شود. از جمله خدمات برای آموزش کارآفرینی می‌توان به تهیه و تدوین بروشورهای آموزشی، شناسایی مواد، تجهیزات و امکانات لازم برای راه‌اندازی کسب و کارهای مختلف، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری برای ارائه خدمات پایگاه داده‌ها، و وب‌سایت‌های رایگان اشاره کرد (هاپن‌فیلد و همکاران، 2013). هدف از آموزش کارآفرینی در کتابخانه‌ها گذر از نظام آموزش‌محور³ به سوی

¹ Development of product and services

² Educating entrepreneurs

³ Teaching-oriented

پژوهش‌محور¹ است. در این راستا، هدف اصلی کتابداران، ایجاد روحیه پژوهش و کنجکاوی علمی در کاربران است. در واقع، کتابداران سعی دارند با استفاده از برنامه‌های آموزش مستمر و یادگیری برای کاربران آنها را به خودکارآمدی² و با مهارت سواد اطلاعاتی³ برسانند (آگارد و آرگولو، 2015).

خدمات برون کتابخانه‌ای⁴ برای افراد

خدمات خارج از پردیس در کتابخانه‌ها به آن دسته از خدماتی اشاره دارد که کتابداران انواع منابع اطلاعاتی برای کاربران خاص را فراهم می‌کنند. در این نقش کتابداران سعی می‌کنند نهایت تخصص و مهارت خود را به کار گیرند. فراهم‌آوری انواع خدمات برای کاربران و به‌کارگیری تخصص برای ارائه این‌گونه خدمات ضروری است. از جمله خدمات می‌توان به امکان دسترسی رایگان به اینترنت، مشاوره و راهنمایی در خصوص راه‌اندازی کسب‌وکارهای تجاری جهت شکوفایی استعدادهای نهفته آنها، و ایجاد شناسه‌ای کاربری برای احراز هویت کاربران جهت استفاده از منابع اشاره کرد. نکته مهم درباره ارائه این خدمات، این است که محدود به حضور در مکان فیزیکی کتابخانه نیست و اغلب با قابلیت شبکه‌سازی و فناوری‌های اطلاعاتی همراه است (هاپن‌فیلد و ملافی، 2015).

شبکه‌سازی⁵ و حمایت از نیازهای کارآفرینان

شبکه‌سازی نقش بسیار حیاتی در آگاهی کاربران از منابع کتابخانه‌ای را فراهم می‌کند و نشان‌دهنده مشارکت فعال کتابداران برای ارتباط با کارآفرینان و ترویج خدمات کتابخانه‌ای است. در این فرایند مدیران کتابخانه‌ها برای حفظ مجموعه به‌روز و ایجاد ارتباط با کاربران تلاش می‌کنند تا امکان توسعه و ایجاد روابط دوطرفه سودمند کاربران با کارآفرینان را فراهم آورند. شبکه‌سازی همچنین امکان ایجاد «باشگاه‌های شغلی»⁶ و کارآفرینی که امکان ارتباط کارآفرینان و صاحبان کسب‌وکارهای تجاری را فراهم می‌کند. شبکه‌سازی انجمنی را فراهم می‌آورد که در آن امکان بحث و تبادل اطلاعات، به‌اشتراک‌گذاری⁷ منابع، فراهم‌آوری انواع منابع و خدمات برای افراد و شرکت در سخنرانی‌های آموزشی محلی، راهبردهای خدمت به مشتریان و فنون مدیریت زمان، بازاریابی، تجارت الکترونیک⁸، و مهارت‌های ارتباطی ارائه می‌شود (سیفی و کاظمی، 1397).

راه‌اندازی بنگاه‌های⁹ کسب‌وکار

¹ Research-oriented

² Self-Efficacy

³ Information literacy

⁴ Outreach

⁵ Networking

⁶ Job clubs

⁷ Sharing

⁸ E-commerce

⁹ Start-up institution

بررسی پژوهش‌ها نشان می‌دهد شروع و راه‌اندازی بنگاه‌های کوچک نیازمند کمک‌های حرفه‌ای برای رسیدن به موفقیت است و از جمله مسائل چالش‌برانگیزی که سازمان‌ها با آن مواجه شده‌اند پژوهش و برنامه‌ریزی، یادگیری مهارت‌های مدیریتی، و کمک‌های مالی بوده است. اگرچه کتابخانه‌ها توسط جامعه تجار و بازرگانان به رسمیت شناخته نشده‌اند ولی قابلیت‌ها و توانایی‌هایی دارند که می‌توانند این دسته افراد را در رسیدن به اهدافشان یاری دهند. کتابداران بایستی نقش و قابلیت خود را در میان جامعه کسب‌وکار با استفاده از مشارکت تقویت کنند. مشارکت به‌عنوان عامل اصلی رشد کسب‌وکار توسعه‌دهندگان در ارائه خدمات به کارآفرینان شناخته می‌شود (ولش¹، 2012).

جذب سرمایه² و بودجه³

بودجه، علاوه بر اینکه نقش مهمی در اداره کتابخانه ایفا می‌کند، اصولی‌ترین وسیله نظارت بر خدمات کتابخانه است. بودجه سبب بارور شدن خدمات و فعالیت‌های کتابخانه خواهد شد و پشتوانه مناسبی برای رفع نیازهای کاربران و رسیدن به اهداف تعیین شده است. بدیهی است که افزایش هزینه‌های بالای فناوری، کاهش منابع مالی کتابخانه‌ها و محدودیت بودجه از سوی سازمان مادر باعث شده است کتابخانه‌ها از طریق فعالیت‌هایی مثل کارآفرینی و ارزش‌آفرینی سعی در ایجاد درآمد و بودجه برای سازمان خود باشند (بست، 2001). فراهم‌آوری بودجه و کمک‌های مالی برای کتابخانه‌ها جهت ارائه خدمات از طرق مختلف انجام می‌پذیرد. پذیرش هدایا، همکاری‌های ملی و بین‌المللی کتابخانه‌ها با سازمان‌ها و ارائه خدمات و منابع برای آنها در راستای جذب بودجه، ایجاد مرکزی برای ارائه خدمات، منابع و برنامه‌هایی ویژه بزرگ‌سالان، فروش کتابچه‌ها و... از جمله موارد در خصوص فراهم‌آوری مالی و جذب بودجه هستند. شایان ذکر است سازمان مادر باید سیاست و خط‌مشی‌هایی در راستای اختصاص بودجه به کتابخانه در خصوص درآمدها، هزینه‌ها، مالیات داشته باشد (کلای و بنگز، 2000).

ایجاد «فرهنگ کارآفرینی»⁴ با استفاده از «نوآوری و خلاقیت»⁵

در دنیای متحول امروز، کتابداران بایستی در مقابله با تغییرات، راهکارهایی را اتخاذ کنند و به‌جای منفعل بودن نقش فعالانه به‌خود گیرند. گاهی این تغییر نقش، در ابعاد فرهنگی امکان‌پذیر است. کتابخانه‌ها با توجه به کارکردهای گوناگونی که دارند علاوه بر ایجاد فرهنگ کارآفرینی در کتابخانه، قابلیت باروری فرهنگ کارآفرینی را نیز در میان کتابداران دارند. کتابخانه‌ها در راستای ایجاد فرهنگ کارآفرینی می‌توانند همکاری و مشارکت‌هایی با سازمان‌های دیگر از قبیل مؤسسات آموزشی، آرشیوها، موزه‌ها، و مراکز هنری

¹ Welch

² Fund-Raising

³ Budget

⁴ Entrepreneurial culture

⁵ Innovation & creativity

داشته باشند. از طریق این ارتباطات، کتابخانه‌ها با ساختار و سازمان‌دهی می‌توانند خدماتی جدید را نیز ارائه دهند (نیجبور، 2006). همکاری‌های برون‌سازمانی در شرایط بحرانی به کتابخانه‌ها در جهت پیشبرد اهدافشان کمک می‌کند. مدیران کتابخانه‌ها نیز در این میان بایستی سازمان‌هایی را که آمادگی همکاری دارند، شناسایی کنند. کتابداران برای اثربخشی خدمات خود نیازمند بهره‌وری از نوآوری و خلاقیت در ارائه خدمات خود هستند. کسب نوآوری و ایجاد خلاقیت در کتابخانه‌ها مستلزم انجام اصلاحات درخور توجه در منابع و نرم‌افزارهای موجود به‌منظور تسهیل فرایند عرضه خدمات و سهولت دسترسی کاربران به اطلاعات موردنیازشان است (کاوورا و آندرسون، 2016).

• موانع و چالش‌های انجام کارآفرینی

هر تغییر جدیدی در سازمان برای اجرایی شدن در ابتدا با چالش‌ها و موانعی مواجه است. انجام کارآفرینی نیز در کتابخانه‌های عمومی و دانشگاهی موانعی دارد که در جدول 3 ارائه شده است.

جدول 3. موانع و چالش‌های انجام کارآفرینی در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی

رتبه	موانع و چالش‌ها	مثال
۱	آموزشی	- ناکافی بودن امکانات و تجهیزات آموزشی متناسب با بازار کار (هاپن‌فیلد و ملافی، ۲۰۱۵) - ارزشیابی مطلوب نکردن از برنامه‌های آموزشی و توجه به نتایج آنها (پان، ۲۰۱۵) - نبود آموزش و مشاوره مهارت‌های خوداشتغالی و کارآفرینی و... (کاوورا و آندرسون، ۲۰۱۶)
۲	پژوهشی و فناورانه	- فراهم‌نبودن زیرساخت‌های فناورانه لازم برای انجام فعالیت‌های کارآفرینانه - کم‌توجهی به نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در توسعه فرصت‌های کارآفرینانه - نداشتن مهارت‌های اطلاعاتی و ارتباطی مناسب با فعالیت‌های کارآفرینانه و... (گریفیس، ۲۰۱۵)
۳	قانونی- حمایتی	- نهادینه‌نشدن فرهنگ کارآفرینی - ناهم‌سوبودن هنجارهای اجتماعی و فرهنگی با فرهنگ کارآفرینی (نیجبور، ۲۰۱۵؛ طبرسا و همکاران، ۱۳۹۱) - مغفول‌ماندن جایگاه رشته‌های علوم انسانی در مراکز رشد فناوری و شرکت‌های دانش‌بنیان و... (باب‌الحوادثی و زمانی‌راه، ۱۳۹۲)
۴	فردی- اجتماعی	- ناهماهنگی میان ظرفیت فعلی پذیرش دانشجو در دانشگاه‌ها و نیازهای آتی بازار کار - ناهم‌سوبودن هنجارهای اجتماعی و فرهنگی با فرهنگ کارآفرینی - نبود برنامه‌ریزی و سیاست‌های استخدامی جدید برای دانش‌آموختگان و... (صفوی و مرادی، ۱۳۹۲)
۵	فرهنگی- اجتماعی	- نبود نظام و چهارچوبی قانونی برای پیشبرد کارآفرینی - حمایت ناکافی از طرح‌ها و ایده‌های دانشجویان ازسوی دولت - محدودیت‌های مالی برای تأمین مقدمات کارآفرینی دانش‌آموختگان و... (نیجبور، ۲۰۱۵؛ کاظمی و همکاران، ۱۳۹۷)

کارآفرینی، به‌عنوان اجرایی‌ترین و عملی‌ترین استراتژی برای برون‌رفت از تغییرات و تحولات متلاطم امروز، نیازمند شناسایی و رفع موانع آن است. ظرفیت‌سازی برای توسعه کارآفرینی در کتابخانه‌ها از یک‌سو، مستلزم ارائه آموزش‌ها و مهارت‌های کارآفرینی است؛ اما از سوی دیگر توسعه کارآفرینی نیازمند شناخت و رفع موانع و ایجاد زمینه‌های مناسب برای توسعه فعالیت‌های تولیدی و خدماتی است. به‌منظور دستیابی به

کارآفرینی در کتابخانه‌ها ضروری است که مدیران بسترها و زیرساخت‌های لازم را از ابعاد مختلف فردی، گروهی، و سازمانی برای ایجاد و تقویت کارآفرینی فراهم کنند تا با تدوین اهداف، استراتژی، ساختار، نظام‌ها، و فرهنگ مناسب بتوان گامی ارزنده را در رشد و تعالی کتابخانه‌ها برداشت که در صورت تحقق این امر، توسعه کتابخانه‌ها را سبب خواهد شد (الوانی، بودلایی، و قریب گرکانی، 1390؛ رضایی، کهریزی، و نجف‌پور، 1395).

• خلاصه پژوهشی برای انجام پژوهش‌های آتی

کارآفرینی در کتابخانه‌ها با مسائل و مشکلات بسیاری مواجه است که برای رفع آنها نیاز به مطالعه و پژوهش است و تا زمانی که مسائل و مشکلات اساسی شناسایی نشوند، موجب هدر رفت هزینه، زمان و اتلاف منابع انسانی خواهد بود. با توجه به اهمیت پژوهش‌ها، هزینه و زمان زیادی که صرف انجام آن می‌شود و تأثیری که این پژوهش‌ها بر روند تحولات هر رشته دارند، نگاهی دقیق‌تر به موضوع‌های پژوهش‌ها جهت تأثیرپذیری و کاربرد، امری ضروری است.

نتایج بررسی پژوهش‌ها در این مرور نظام‌مند نشان می‌دهد برخی موضوع‌های پژوهشی کمتر مورد توجه قرار گرفته است. بعضی از این موضوع‌ها عبارت‌اند از:

- محدودیت‌های ذاتی ابزار درخصوص سنجش کارآفرینی و فرهنگ متناسب با آن در کتابخانه‌ها (منصوری‌نژاد و همکاران، 1391).
- مواد و منابع دوره‌های آموزشی و ضمن خدمت برای کتابداران در کتابخانه در راستای انجام خدمات کارآفرینی (محمدی و مرجانی، 1393).
- شناخت ویژگی‌های روان‌شناختی و گرایش کارآفرینانه مؤثر در رفتارهای کارآفرینانه کتابداران (اسدنی‌ا و همکاران، 1395؛ صابری و همکاران، 1393).
- شناسایی ابزارها و فناوری‌های لازم درخصوص انجام کارآفرینی در کتابخانه‌های عمومی و دانشگاهی (عطایی‌ظاهر و همکاران، 1397).
- شناخت و بررسی تأثیر زمینه‌ها و مقوله‌های مؤثر در انجام کارآفرینی در کتابخانه‌ها از قبیل، مدیریت دانش و... (ابراهیمی و همکاران، 1394).
- ارائه الگوهای مفهومی کارآفرینی جهت ایجاد و توسعه گروه‌های کاری باری تعامل بیشتر کتابداران با یکدیگر و جامعه استفاده‌کننده (اباذری و باب‌الحوائجی، 1397).
- همکاری و مشارکت سازمان‌های دیگر با کتابخانه‌ها برای کمک و ایجاد الگوی مدون برای کارآفرینی در کتابخانه (لویت و همکاران، 2010).
- تعریف نقش‌های جدید برای کتابداران برای انجام کارآفرینی در کتابخانه‌ها (توان و فیگوریدو، 2018).

- درونی سازی و یکپارچه سازی نرم افزارهای کتابخانه برای انجام خدمات کارآفرینی (گریفیس، 2015).

- برگزاری همایش ها و سمینارها در راستای افزایش سواد کارآفرینی عموم و خوداشتغالی آنها (پریده، 2014).

- برگزاری کارگاه های مختلف برای قشر مختلف جامعه از جمله زنان، افراد معلول و ناتوان برای کارآفرینی (اوجولا و ایکگون، 2018؛ اسمیت، 2018).

با توجه به اهمیت موضوع کارآفرینی در کتابخانه ها انتظار می رود پژوهشگران در پژوهش های خود به موضوع هایی توجه کنند که متناسب با نیاز جامعه و همگام با پیشرفت در حوزه های جدید از قبیل نوآوری و کارآفرینی باشد. این امر زمانی میسر است که نسبت به شناسایی و ارائه اولویت های پژوهشی در رشته اقدام شود. در واقع، هرگونه برنامه ریزی در زمینه پژوهشی به منظور هدفمند کردن موضوع های پژوهش ها مستلزم شناسایی اولویت های پژوهشی در این رشته است.

نتیجه گیری

نتایج این مرور نظام مند نشان داد حوزه کارآفرینی هنوز در کتابخانه ها جای پژوهش بیشتری دارد؛ به دلیل اینکه در میان پژوهش های انجام شده چهارچوب و مدل مفهومی در زمینه توسعه و ترویج خدمات کارآفرینی وجود نداشت و پژوهش های انجام شده در کتابخانه های ایران اغلب بر ویژگی های شخصیتی و امکان سنجی استفاده از خدمات کارآفرینی بوده و پژوهشی که به ترویج و توسعه خدمات کارآفرینی، به کارگیری و پیاده سازی خدمات کارآفرینی و عواملی که موجب توسعه و یا شکست کارآفرینی در کتابخانه ها می شود، مورد توجه پژوهشگران نبوده است. در واقع، بررسی پژوهش ها نشان داد دیدگاه مدیران و کتابداران درباره ضرورت ارائه خدمات جدید در کتابخانه ها و از جمله پرداختن به کارآفرینی به وضوح آشکار است؛ اما پژوهشی که به طور کاربردی و عملیاتی نشان دهد که کدام دسته از خدمات و فعالیت ها در کتابخانه ها می تواند به طور قطع به کارآفرینی منجر شود، پرداخته نشده است. شاید یکی از دلایل احتمالی این امر، نبود خط مشی و دستورعمل برای ارائه به کتابداران و مدیران برای انجام کارآفرینی در کتابخانه ها است. دلیل دیگر می تواند مربوط به زیرساخت ها و امکانات لازم برای ارائه این خدمات باشد؛ زیرا زیرساخت های متعددی جهت ارائه این گونه خدمات در کتابخانه ها مورد نیاز است و متأسفانه برخی امکانات از جمله فناوری ها و پایگاه داده ها ممکن است حتی به وضعیت متوسط نیز در برخی از کتابخانه های ایران نرسیده باشد. با انجام مرور نظام مند پژوهش های انجام شده درباره مفاهیم کارآفرینی در کتابخانه ها، زمینه انجام و گسترش خدمات کارآفرینی و ارزش آفرینی در کتابخانه ها بیش از پیش ضروری و آشکار شد. همچنین با دراختیار داشتن ابزار و روش پژوهش های انجام شده، پژوهشگران و کتابداران ایرانی می توانند مسیر انجام

پژوهش‌های آتی را با رویکرد کیفی انتخاب کنند. در واقع، انجام چنین پژوهش‌هایی دانش آگاهی و الگوی عملیاتی واقع‌گرایانه‌ای در اختیار کتابداران و متصدیان کتابخانه‌ها قرار می‌دهد.

با توجه به اهمیت موضوع پیشنهاد می‌شود مسئولان و متولیان کتابخانه‌ها در تدوین خط‌مشی لازم و ایجاد راهکارهای قانونی برای ارائه خدمات مؤثر در توسعه کارآفرینی در کتابخانه‌ها تجدیدنظر کنند که این امر علاوه بر ارتقای جایگاه کتابخانه در جامعه، سبب جذب مخاطبان بیشتر به کتابخانه‌ها می‌شود. همچنین فراهم‌آوردن زیرساخت‌ها و امکانات ضروری برای ارائه خدمات اثرگذار در جهت توسعه کارآفرینی در کتابخانه‌ها کمک بسیاری می‌کند. بهبود امکانات کتابخانه‌ها و به‌وجودآوردن شرایط مناسب برای ارائه خدمات کارآفرینی، به‌ویژه در زمینه خدمات پژوهشی و مطالعاتی کتابخانه‌ها، خدمات مشاوره‌ای، اطلاعاتی، آموزشی توصیه می‌شود. تخصیص بودجه و فراهم‌آوری امکانات مالی در کتابخانه‌ها موجب توسعه کتابخانه‌ها می‌شود. به‌کارگیری و استخدام نیروی انسانی متخصص و با مهارت بالا در کتابخانه‌ها و همچنین وجود دوره‌های ضمن خدمت برای کتابداران و یا آموزش آنها به‌طور خاص برای خدمات مؤثر بر توسعه اقتصادی می‌تواند به کتابخانه‌ها در ارائه خدمات به کاربران حتی با شرایط موجود کمک کند.

به‌طور کلی، مطالعه نظام‌مند وضعیت پژوهش‌های انجام‌شده در زمینه کارآفرینی در کتابخانه‌ها نشان می‌دهد این حوزه نیازمند انجام پژوهش‌های کاربردی بیشتر در کتابخانه‌ها است؛ به‌طوری‌که محصول نهایی این پژوهش‌ها می‌تواند ارتقای کیفی خدمات ارزش‌آفرینی در کتابخانه‌ها و به‌تبع آن کسب سود، منافع تجاری و اقتصادی در کتابخانه‌ها را دربرداشته باشد.

مآخذ

- اباذری، محمدرضا؛ باب‌الحوائجی، فهیمه (1397). ارائه الگوی مفهومی کارآفرینی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی براساس مؤلفه‌های انگیزشی (روان‌شناختی)، صلاحیتی و حمایتی. *مطالعات دانش‌شناسی*، 4 (14)، 57-79.
- اباذری، محمدرضا؛ باب‌الحوائجی، فهیمه؛ و نوشین‌فرد، فاطمه (1395). شناسایی ویژگی‌های کارآفرینی صلاحیتی و توانایی‌های مهارت‌شغلی و رابطه و تأثیر متغیرهای جمعیت‌شناختی بر این ویژگی‌ها در کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی (مطالعه موردی: واحدهای جامع دانشگاه آزاد اسلامی). *دانش‌شناسی*، 10 (37)، 7-15.
- ابراهیمی، سعیده؛ زارع، هانیه؛ و جوکار، عبدالرسول (1394). بررسی رابطه کارآفرینی سازمانی و مدیریت دانش متخصصان علم اطلاعات و دانش‌شناسی شاغل در کتابخانه‌های دانشگاه شیراز. *علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی*، 9 (33)، 17-26.
- اسدنیا، ابوالفضل؛ موحدیان، قاسم؛ و سقایی‌طلب، مرضیه (1394). سنجش رفتار کارآفرینی سازمانی کارکنان نهاد کتابخانه‌های عمومی: مطالعه موردی کارکنان کتابخانه‌های عمومی استان زنجان. *مدیریت اطلاعات و دانش‌شناسی*، 2 (4)، 71-81.
- الوانی، سیدمهدی؛ بودلایی، حسن؛ و قریب‌گرگانی، مونا (1390). چالش‌ها و پیشنهادها (راهکارها) در توسعه مفهومی کارآفرینی. *رشد فناوری*، 8 (29)، 35-46.

- ابادری، محمدرضا؛ باب‌الحوائجی، فهیمه؛ نوشین‌فرد، فاطمه؛ و ابادری، زهرا (1393). ویژگی‌های انگیزشی (روانشناختی) کارآفرینی کتابداران کتابخانه‌های پزشکی با تأکید بر مکتب انسانی مطالعه موردی: واحدهای پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی. مدیریت اطلاعات سلامت، 11 (3)، 326-333.
- باب‌الحوائجی، فهیمه؛ زمانی‌راد، نسترن (1392). سنجش رابطه سرمایه اجتماعی و کارآفرینی اجتماعی در کتابخانه‌های دانشگاهی (مطالعه موردی: کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های تحت پوشش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مستقر در شهر تهران). نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی، 2 (2)، 67-78.
- جلائی‌فر، معصومه؛ پوراحمد، علی‌اکبر (1394). بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی کتابداران شاغل در کتابخانه‌های دانشگاه‌های شهر بیرجند با دیدگاه آنان درخصوص جو کارآفرینی در کتابخانه. پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، 5 (2)، 144-162.
- حیدری، غلامرضا؛ خادمی‌زاده، شهناز؛ و سقائی‌طلب، مرضیه (1394). ساخت و اعتباریابی پرسشنامه‌ی موانع کارآفرینی در رشته‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی. مدیریت اطلاعات و دانش‌شناسی، 2 (4)، 48-61.
- خواجه علی جهانتیغی، زهرا؛ ریگی، طاهره (1392). 21-22 شهریور. کارآفرینی اطلاعاتی: نگاهی به کارآفرینی در علم اطلاعات و دانش‌شناسی. مقاله ارائه‌شده در دومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، کارآفرینی و توسعه اقتصادی، قم. بازیابی 11 خرداد 1398، از https://www.civilica.com/Paper-EME02-EME02_1322.html
- رسولی‌آزاد، محمدرحیم؛ احمدی، پریسا (1392). بررسی رابطه بین جو سازمانی با روحیه کارآفرینی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی شهر شیراز. نوآوری‌های مدیریت آموزشی، 9 (1)، 34-54.
- رضایی، بیژن؛ کهریزی، دانیال؛ و نجف‌پور، هدا (1395). بررسی موانع و چالش‌های توسعه کارآفرینی سبز در بخش کشاورزی. کارآفرینی در کشاورزی، 3 (1)، 35-53.
- زوارقی، رسول (1391، خرداد). بررسی نقش و جایگاه کتابخانه‌های عمومی در توسعه فرهنگ کارآفرینی. کتاب ماه کلیات، 94-101.
- سیدی، زینب‌سادات (1390). امکان‌سنجی نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه و ترویج کارآفرینی از دیدگاه کتابداران عمومی استان اصفهان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان، اصفهان.
- سیفی، لیلی؛ کاظمی، راضیه (1397). استفاده از مفاهیم بازاریابی در ارائه خدمات کتابخانه‌های عمومی: مرور نظام‌مند. کتابداری و اطلاع‌رسانی، 21 (3)، 91-124.
- صابری، محمدکریم (1396). کارآفرینی در علم اطلاعات و دانش‌شناسی: یک تحلیل عاملی اکتشافی. مطالعات ملی کتابداری و سازمان‌دهی اطلاعات، 28 (3)، 29-45.
- صابری، محمدکریم؛ باب‌الحوائجی، فهیمه؛ حریری، نجلا؛ و محمداسماعیل، صدیقه (1393). مدل‌یابی تأثیر گرایش کارآفرینانه بر عملکرد سازمانی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، 22 (1)، 72-53.
- صفوی، زینب؛ مرادی، خدیجه (1392). چالش‌ها و موانع ترغیب دانش‌آموختگان رشته‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی به ایجاد کارآفرینی و اشتغال‌زایی. نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی، 2 (2)، 55-66.
- طبرسا، غلامعلی، احمدی‌زاد، آرمان؛ و اسمعیلی‌گیوی، محمدرضا (1391). بررسی وضعیت کارآفرینی سازمانی در نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، 18 (3)، 363-374.

طبرسا، غلامعلی؛ محبوب، سیامک؛ اسمعیلی گیوی، محمدرضا؛ و اسمعیلی گیوی، حمیدرضا (1389). بررسی تأثیر فرهنگ کارآفرینانه سازمانی بر خلاقیت و نوآوری در نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، 16 (1)، 5-22.

عربیون، ابوالقاسم؛ دهقان نجم‌آبادی، عامر؛ رضازاده، آرش؛ زرنگاریان، یوسف؛ و ساعدی تپه رشت، توفیق (1390). تأثیر ساختار سازمانی بر گرایش کارآفرینانه افراد سازمان مورد مطالعه: کتابخانه‌های دانشگاه تهران (پردیس‌های مستقر در شهر تهران). تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی، 45 (4)، 33-53.

عطائی ظاهر، شیما؛ تجعفری، معصومه؛ صنعت‌جو، اعظم؛ و شریف، عاطفه (زودآیند). امکان‌سنجی ارائه خدمات مؤثر بر توسعه اقتصادی در کتابخانه‌های عمومی شهر مشهد. کتابداری و اطلاع‌رسانی.

فلاح کردآبادی، مرضیه (1396). نقش خدمات کتابخانه‌ای در توسعه و ترویج کارآفرینی از دیدگاه مدیران و کتابداران. مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی، 19 (10)، 97-106.

قاسمی، مژگان؛ فرج‌پهلوی، عبدالحسین؛ عصاره، فریده؛ و ارشادی، نسرین (1397). طراحی و آزمون الگویی از پیشایندهای مؤثر بر توسعه کارآفرینی سازمانی در بین کارکنان نهاد کتابخانه‌های عمومی استان خوزستان. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، 24 (2)، 341-356.

کاظمی، راضیه؛ سیفی، لیلی؛ و عسگری، علی (1397). شناسایی شاخص‌های فرهنگ سازمانی کارآفرینانه، ساخت و اعتباریابی ابزار اندازه‌گیری آن در نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، 24 (2)، 235-363. محمدی، امین؛ و مرجانی، سیدعباس (1393). بررسی قابلیت‌های کارآفرینی کتابداران (مطالعه موردی: کتابداران کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی). پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، 4 (1)، 153-168.

منصوری‌نژاد، عبدالحکیم، نقشینه، نادر؛ و احمدپور داریانی، محمود (1391). بررسی ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی دانشجویان علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه تهران. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، 18 (3)، 449-468.

میرزاصفی، اعظم؛ رجایی‌پور، سعید؛ و جمشیدیان، عبدالرسول (1390). رابطه بین سواد اطلاعاتی و قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان دوره‌های تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان. کتابداری و اطلاع‌رسانی، 14 (1)، 241-268.

Aagaard, P., & Arguello, N. Z. (2015). Practical approaches to compliances for entrepreneurial uses of licensed databases in libraries. *Reference Services Review*, 43 (3), 419-438.

Angela, G., & Cabanilla, C. (2014). Targeting Disadvantaged Women – Advancing Women's Empowerment through Library Entrepreneurship Workshops. Retrieved May 29, 2019, from <http://library.ifla.org/980/1/166-cabanilla-en.pdf>

Awujoola, A. O., & Ikegune, D. O. (2018). Entrepreneurship education in library and information science and marketing of library services: Issues in Nigeria. *The International Journal of Business Management and Technology*, 2 (3), 2581-3889.

Best, J. (2001). Supporting the public library entrepreneur. *The Bottom Line*, 14 (3), 132-145.

Christe, D., Bhatt, J. J., & McGee, D. G., & Wolfish, R. (2017). Entrepreneurship, engineering, innovation, and libraries: Empowering innovators with information. *American Society for Engineering Education*, 5-9. Retrieved May 29, 2019, from <https://peer.asee.org/entrepreneurship-engineering-innovation-and-libraries-empowering-innovators-with-information.pdf>

Clay, E. S., & Bangs, P. C. (2000). Entrepreneurs in the public library: Reinventing an institution. *Library Trends*, 48 (3), 606-618.

Dhanjal, C. (2009). The entrepreneurial library. *Library Hi Tech News*, 1 (2), 6-9.

Elonye, G. U., & Uzuegbu, C. P. (2013). Entrepreneurial opportunities for library and information science (LIS) professionals in contemporary society. *The Research Librarian*, 7 (1), 23-42.

Faulkner, A. E. (2018). Entrepreneurship resources in US public libraries: Website analysis. *Reference Services Review*, 1 (18), 1-23.

- Feldmann, L. M. (2014). Academic business librarians' assistance to community entrepreneurs. *Reference Services Review*, 42 (1), 108-128.
- Franks, J. E., & Johns C. (2015). Entrepreneur assistance & economic development in Florida libraries. *Reference Services Review*, 43 (3), 400-418.
- Gboyega, O. K., & Kolawole, A. S. (2014). Information pricing and entrepreneurship in libraries and information centres: the challenges in Nigeria. *International Journal of Innovation & Development*, 3 (3), 516-520.
- Griffis, P. (2015). Academic libraries as community resource partners for entrepreneurs. *Reference Services Review*, 43 (3), 461-467.
- Hoppenfeld, J., & Malafi, E. (2015). Engaging with entrepreneurs in academic and public libraries. *Reference Services Review*, 43 (3), 379-399.
- Hoppenfeld, J., Wyckoff, T., Henson, J. A. J., Mayotte, J. N., & Kirkwood, H. P. (2013). Librarians and the entrepreneurship boot camp for veterans: Helping disabled veterans with business research. *Journal of Business & Finance Librarianship*, 18 (4), 293-308.
- Howard, H.A., Zwicky, D., & Margaret, P. (2018). Academic libraries support cross-disciplinary innovation and entrepreneurship. *Library and Information Science*, 6 (1), 1-9.
- Jusic, J. (2013). Entrepreneurial leadership in public libraries. *Public Libraries*, 52 (1), 28-37.
- Kavoura, A., & Andersson, T. (2016). Applying Delphi method for strategic design of social entrepreneurship. *Library Review*, 65 (3), 185-205.
- Chad, K. (2014). The entrepreneurial library. *Innovating new library products and services. Library Journal*, 1 (2), 1-5.
- Kirkwood, H., & Evans, K. (2012). Embedded librarianship and virtual environments in entrepreneurship information literacy: a case study. *Journal of Business & Finance Librarianship*, 17 (1), 106-116.
- Leavitt, L. L., Hamilton-Pennell, C., & Fails, B. (2010). An economic gardening pilot project in Michigan: Libraries and economic development agencies collaborating to promote entrepreneurship. *Journal of Business & Finance Librarianship*, 15 (3-4), 208-219.
- Leonard, E., & Clementson, B. (2012). Business librarians and entrepreneurship: Innovation trends and characteristics. *New Review of Information Networking*, 17 (1), 1-21.
- Mason, F. M. (1989). Libraries, entrepreneurship, and risk. *Journal of Library Administration*, 10 (2), 169-183.
- MacDonald, A. T. (2015). Dedicated business centers in public libraries. *Reference Services Review*, 43 (3), 344-368.
- MacDonald, K. I. (2010). Entrepreneurship outreach: a new role for the academic business librarian. *Journal of Business & Finance Librarianship*, 15 (3), 158-160.
- MacDonald, K. I., & vanDuinkerken, W. (2015). Libraries surviving as entrepreneurial organizations: a creative destruction perspective. *New Library World*, 116 (7), 406-419.
- Mckeown, K. R. (2010). Challenges and solutions for libraries in serving entrepreneurship needs: Findings from ProQuest research. *Journal of Business & Finance Librarianship*, 15 (3), 253-260.
- Mohd Jawi, A. I., & Tengku Izhar, T. A. (2016). Recent development on entrepreneurial leadership capabilities and innovativeness in academic libraries: a review and directions for future research. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 6 (1), 40- 54.
- Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., Altman, D.G., The PRISMA Group (2009). Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses: The PRISMA Statement. *PLoS Med*, 6 (7): e1000097. Doi:10.1371/journal.pmed1000097
- Nijbore, J. (2006). Cultural entrepreneurship in libraries. *New Library Word*, 107 (10), 434- 443.
- Preddie, M. I. (2014). Towards academic library support for entrepreneurship: a blueprint for reinventing our role. *Caribbean Library Journal*, 1 (1), 1-22.
- Pun, R. (2015). The embedded librarian as an entrepreneur in a startup university. *Reference Services Review*, 43 (3), 439-449.
- Sanchez-Marti, J. (2018). The scribe as entrepreneur in Chetham's Library MS 8009. *Bulletin of the John Rylands Library*, 85 (1), 13-22.
- Bulletin John Rylands Library*, 112 (34),.
- Scanlon, M. G., & Crumpton, M. A. (2011). Re-conceiving entrepreneurship for libraries. *Collaborative Librarianship*, 3 (1), 16-27.

- Schauder, D. (1987). Entrepreneurship and the academic library: Insights from organization theory. *International Association of Technological University Libraries*, 2 (1), 36-50.
- Smith, A. H. (2018). Library entrepreneurship and community awareness. *Library Review*, 58 (2), 1-9.
- Taylor, D. (2012). The public library and the social entrepreneur. *Library Management*, 30 (3), 365-366.
- Toane, C., & Figueiredo, R. (2018). Toward core competencies for entrepreneurship librarians. *Journal of Business & Finance Librarianship*, 23 (1), 35-62.
- Ugwu, F., & Ezeani, C. N. (2012). Evaluation of entrepreneurship awareness and skills among LIS students in universities in South East Nigeria. *Library Philosophy and Practice*, 2 (2), 1-14.
- Ullah, A., & Ameen, K. (2018). Account of methodologies and methods applied in LIS research: a systematic review. *Library and Information Science Research*, 40 (1), 53-60.
- Underwood, P. (2009). Supporting the information needs of entrepreneurs in South Africa. *Library Review*, 58 (8), 569-580.
- Wapner, C. (2016). The people's incubator libraries propel entrepreneurship. *Oitp perspectives*, 1 (4), 1-21.
- Welch, J. (2012). The power of collaboration. *Economic Development Journal*, 11 (4), 36-41.
- White, H. S. (1987). Entrepreneurship and the library profession. *Journal of Library Administration*, 8 (1), 11-27.
- Xu, J., Kang, Q., & Song, Z. (2015). The current state of systematic reviews in library and information studies. *Library and Information Science Research*, 37 (4), 296-310.
- Zhanxiu, L. (2014). Service pattern construction of agricultural university library for the urbanized landless peasants' entrepreneurship. *BTAIJ*, 10 (9), 4036-4040.

استناد به این مقاله:

کاظمی، راضیه؛ سیفی، لیلی (1398). نقش کتابخانه‌های عمومی و دانشگاهی در ترویج و اشاعه خدمات کارآفرینی: مرور نظام‌مند. *مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*, 30 (2), 39-57.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی